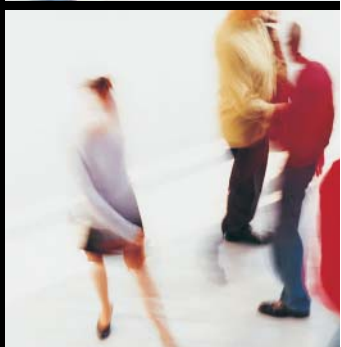

Dette er

Statistisk sentralbyrå

– en institusjon
som teller

Redskap for demokratiet 2

Statistikk er tall satt i system 4

Personstatistikk: Har fulgt folket siden 1769 6

Ressurs- og miljøstatistikk: Lufta vi puster i, jorda vi går på 8

Økonomisk statistikk: Store bølger og små krusninger 10

Nasjonalregnskapet: SSB fører regnskapet for Norge 12

Kommunestatistikk: Fra Utsira til Ullern 14

Forskning: Bruker statistikken til å skape ny viten 16

Statistikkloven: Med egen lov 18

En institusjon som teller 20

– og en institusjon som forteller 22

Til å stole på 24

Ser ut over landegrensene 26

Til tjeneste 28

900 ansatte, to byer, én institusjon 30

Mer informasjon om Statistisk sentralbyrå 32

Vår visjon

Offisiell statistikk og analyser basert på statistikk skal gi allmennheten, næringslivet og myndighetene kunnskap om samfunnets struktur, utvikling og virkemåte. Slik kunnskap styrker demokratiet, og gir grunnlag for bærekraftig økonomisk, sosial og miljømessig utvikling.

For å fylle sin oppgave, må offisiell statistikk utarbeides på et uavhengig grunnlag, ha høy kvalitet og spres vidt som et felles gode for samfunnet.

Statistikk er tall satt i system

Overvåker samfunnsendringene og preger nyhetsbildet

Statistisk sentralbyrå fungerer som samfunnets hukommelse og skal videreføre statistikker som viser de lange utviklings-trekk for befolkning, økonomi og næringsvirksomhet. Samtidig skal statistikken avspeile dagens samfunn. Når tjenestesektoren blir større, er det nødvendig med mer statistikk om den. Og når informasjons- og kommunikasjonsteknologi får større plass i hverdagen, trengs det også mer statistikk om hvordan det påvirker samfunnet.

Media er blant de mest aktive brukerne av SSBs statistikker og analyser. På en gjennomsnittsdag blir SSB sitert mer enn 20-30 ganger i mediene, og bruken av SSB-tall i media øker fra år til år. Noen ganger er selve statistikknyhetene oppslaget, andre ganger brukes statistikken for å belyse en sak.

Enkeltstående opplysninger i form av tall er ikke nok for å beskrive en utvikling eller se en sammenheng. Statistikk er verdifullt fordi det setter sammen detaljer til informasjon som kan beskrive helhet og sammenhenger i samfunnet – mellom grupper, på tvers av fagområder, over tid, mellom steder og over landegrensler.

Tall over hvor mange som bor i Norge i dag, er mer interessant når vi vet hvor mange som bodde her for 20 eller 200 år siden. Statistikk over hva kommunen bruker penger på, blir mer interessant når vi kan sammenlikne med nabokommunen. Når statistikker lages slik at de kan knyttes sammen til et samlet hele, blir det mulig å sette enkelt-opplysninger inn i større sammenhenger og forstå de komplekse prosessene i et moderne samfunn. Derfor er det hensiktsmessig at hovedtyngden av offisiell statistikk lages av én institusjon, der de ulike statistikkene og de ulike delene av statistikkproduksjonen samordnes.

Flere offentlige etater lager statistikk, men Statistisk sentralbyrå er den sentrale norske institusjonen for innsamling, bearbeiding og formidling av offisiell statistikk. SSB har, ifølge statistikkloven fra 1989, rett til å bestemme hva som skal være offisiell statistikk, og har

ansvaret for å samordne all offisiell statistikk i Norge. Den faglig uavhengige rollen som statistikkloven gir SSB, gjør dette særlig aktuelt på områder hvor bruk av statistikken forutsetter tillit til at statistikkprodusenten er uavhengig og upartisk.

Vesentlig

Brukernes behov setter krav til god kvalitet i statistikken. Målet er at all statistikk fra SSB skal være relevant, aktuell og punktlig, nøyaktig, sammenliknbar og sammenhengende, tilgjengelig og dokumentert, objektiv og effektivt produsert. Dette skal oppnås under meget strenge krav til at personvernet er ivarettatt.

SSBs statistikk og analyser skal være vesentlige for samfunnet, og gjøre det lettere for folk flest å orientere seg og enklere for politikere og næringsliv å treffe gode beslutninger.

For at statistikken skal ha verdi, må folk stole på den. SSB har høy tillit i befolkningen, og arbeider kontinuerlig for å gjøre statistikken og analysene enda mer relevante og nyttige for brukerne, både gjennom hva som lages, måten den lages på og hvordan den formidles. Det skal være mulig å beskrive de lange linjene i samfunnsutviklingen både nasjonalt og internasjonalt. Statistikken må derfor bygge på statistiske standarder som omfatter felles definisjoner av begrep, klassifikasjoner og regnskapssystemer. Slike standarder er som regel internasjonale. SSB har ansvaret for de statistiske standardene i Norge. Statistikken blir tilgjengelig for alle samtidig, og ingen får tilgang til ny statistikk før andre. Dette er et viktig prinsipp i formidlingen av offisiell statistikk, og understreker SSBs uavhengige rolle. Både media og andre brukere blir informert god tid i forveien om når statistikkene vil bli publisert. SSBs statistikkalender på ssb.no viser hvilke statistikker som kommer de neste fire månedene og når den enkelte statistikk utgis. Forutsigbarhet er viktig for SSB: Mindre enn 10 prosent av statistikkene blir utsatt i forhold til planen.

Har fulgt folket siden 1769

SSB lager statistikk om

Arbeid
Arbeidsmiljø
Barn og unge
Barnehager
Barnevern
Dødsårsaker
Ekteskap, partnerskap og skilsmisser
Elever, studenter og lærere
Familier
Flyttinger
Folkemengde
Forbruk
Født og døde
Helsestilstanden
Innvandrere og flyktninger
Kommunehelsetjeneste
Kriminalitet
Levekår
Likestilling
Lønn
Medier
Museum og bibliotek
Pasienter
Pleie- og omsorgstjenester
Samboere
Sosialtjeneste og sosialhjelp
Sykehus og psykiatri
Tidsbruk
Tros- og livssynssamfunn
Utdanningsinstitusjoner
Valg

I 1769 ble den første folketellingen gjennomført i Norge. Den gangen var det 724 000 mennesker her i landet. For hver generasjon har personstatistikken blitt mer omfattende, og i dag produserer SSB statistikk og analyser om levekår, helse, utdanning, boforhold, forbruk, kultur, sysselsetting og inntekt – i tillegg til statistikk om folketall, fødte, innvandring, ekteskap, flyttinger og døde.

Statistisk sentralbyrås statistikk om personer gir oppdatert informasjon om hvordan befolkningen endrer seg (er det noen eldrebølge?), sosiale strukturer (flere bor alene), hvordan livsstilen vår forandrer seg (nå bruker vi mer penger på fritid og kultur enn på mat), utdanningsnivået (hver femte voksne nordmann har høyere utdanning) og helsestilstanden i landet (forventet levealder er drøye 77 år for menn og 82 år for kvinner). Statistikken og analysene forteller om vesentlige sider ved det å leve i Norge i dag. Så langt det er mulig og gir mening, sammenlikner vi med statistikk fra andre deler av verden (japanske kvinner lever lengst).

Data til personstatistikken hentes i de fleste tilfellene fra registre, som Det sentrale folkeregisteret, som Skattedirektoratet har ansvaret for. Mange data kommer også fra folke- og boligtellinger og intervjuundersøkelser.

Historiens siste folketellingskjema

3. november 2001 var det folke- og bolig telling i Norge. Vi har gjennomført slike tellinger omtrent hvert tiende år siden 1769. Men tellingen i 2001 var litt spesiell fordi den ble kombinert med en adresseutvidelse for alle leiligheter i Norge, slik at alle boliger fikk en helt egen adresse.

Dermed ble grunnlaget lagt for en oppgradering av det nasjonale registeret for grunneiendommer, adresser og bygninger (GAB), som Statens kartverk har ansvaret for, slik at boligdata til folketellinger i framtida kan hentes direkte derfra.

Det skal derfor ikke bli nødvendig å sende folketellingskjema ut til alle husstander i Norge lenger. En epoke er over!

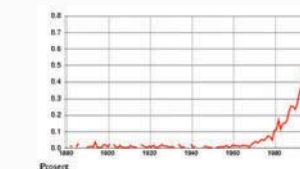
Navnestatistikken – den mest populære på ssb.no

SSBs navnestatistikk er det mest besøkte stedet på ssb.no. Her kan du søke på hvor mange som heter det samme som deg, og det er lagt ut grafer for hvor populære fornavnene har vært siden 1880.

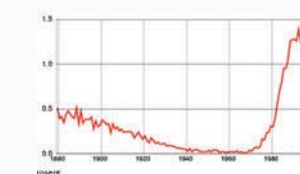
Navnestatistikken bygger på data fra folkeregisteret, og oppdateres med nye tall og «ti på topp»-serier i januar hvert år.

På ssb.no finnes grafer som viser historisk utvikling over fornavn.

Sunniva

Kristoffer

Lufta vi puster i, jorda vi går på

SSB lager statistikk om

Arealbruk
Avfall
Energi
Jordbruk og miljø
Kloakk og avløp
Miljø og økonomi
Natur og nærmiljø
Ressursregnskaper
Støy
Utslipp til luft
Vann

For å kunne skape en bærekraftig utvikling, trenger samfunnet fakta om ressurs- og miljøtilstanden. Statistisk sentralbyrås statistikk og analyser viser utviklingen i Norge når det gjelder forurensning, avfall, utslipp og ressursbruk. I tillegg lager vi oversikter over arealbruk.

Statistikk om miljøet har som mål å beskrive tilstanden nå, endringene som skjer og de tiltak som gjennomføres. Miljøstatistikk er et relativt nytt felt, men statistikken er likevel så omfattende at vi kan publisere fullstendige regnskaper blant annet over hvordan avfall håndteres og over utslipp til luft i hver enkelt kommune.

Er økonomisk vekst farlig for miljøet?

Siden SSB lager statistikk både over miljøtilstanden og økonomisk statistikk over produksjon og forbruk, er det mulig å undersøke om økonomisk vekst medfører dårligere miljø. Data fra nasjonalregnskapet og miljøstatistikken kan gi detaljert informasjon om veksten i ulike bransjer og utviklingen i ulike typer utslipp fra de samme bransjene. Tallene har hittil vist at utslippene har økt gjennom 1990-årene, men ikke like mye som den økonomiske veksten.

Store bølger og små krusninger

SSB lager statistikk om

Aksjer og verdipapir
Arbeidskonflikter
Arbeidsledighet
Arv
Bygg- og anleggs-
virksomhet
Byggeareal og bygnings-
masse
Eiendomsomsetning
Eksport og import
Elektrisitet og strømpriser
Finansielle foretak
Fiske og fiskeoppdrett
Forbruk av varer og detalj-
omsetning
Forskning og utvikling
Hotell, camping og annen
overnatting
Husdyrhold
Industri
Inntekt
Jakt
Jordbruk
Kjøpekraft
Kommuneøkonomi
Konkurser
Konsumprisindeks
Offentlig økonomi
Olje- og gassvirksomhet
Personlig tjenesteyting
Priser
Reiser og ferie
Restaurantvirksomhet
Sjøulykker
Skatter og gebyrer
Skip og havner
Skogsdrift
Sysselsetting
Transport og samferdsel
Turisme
Utenriksregnskap
Utgifter til utviklingshjelp
Veitrafikkulykker

Økonomisk aktivitet i Norge omfatter en rekke aktører, ulike bransjer og forskjellige næringer. Utviklingen i næringslivet påvirkes av mange faktorer, som prisutvikling, rente, tilbud og etterspørsel. Statistisk sentralbyrå beskriver strukturen og utviklingen i de ulike bransjene og næringene, og vi utgir statistikk om næringslivets og offentlig sektors rammevilkår.

Økonomisk utvikling, både på makro- og mikronivå, er preget av mange små bevegelser og store, mer langsiktige endringer. SSB ønsker å beskrive begge deler. I korttidsstatistikken, som publiseres hver måned eller hvert kvartal, presenteres de viktigste tallene for utviklingen fra forrige måned eller forrige kvartal. I strukturstatistikken, som gjerne publiseres en gang i året, beskrives de ulike næringene mer grundig, med tall for blant annet omsetning, sysselsetting og antall bedrifter.

Et eksempel på korttidsstatistikk er konsumprisindeksen, som viser hvordan prisene på forbruksvarer utvikler seg. Denne brukes som et mål på prisstigningen i Norge. På ssb.no kan du beregne prisveksten selv.

Strukturstatistikk for varehandel er eksempel på strukturstatistikk. Den gir hvert år detaljert informasjon om aktiviteten i varehandelsnæringen.

Bedrifts- og foretaksregisteret

Hovedfundamentet for Statistisk sentralbyrås næringsstatistikk er et register over alle enheter som driver næringsvirksomhet i Norge. Bedrifts- og foretaksregisteret ble opprettet i 1957, og brukes som utgangspunkt for statistiske undersøkelser hvor foretak og bedrift er naturlige enheter. Registeret drives i samarbeid med Enhetsregisteret i Brønnøysund.

SSB fører regnskapet for Norge

Å beskrive hele den norske økonomien i form av et regnskap, er en krevende oppgave. Statistisk sentralbyrå tok på seg denne oppgaven rett etter andre verdenskrig, og i dag er nasjonalregnskapet noe av det viktigste SSB lager. Nasjonalregnskapet beskriver de fleste sidene ved norsk samfunnsøkonomi, og er dermed et verdifullt hjelpemiddel i makroøkonomiske beskrivelser. Det er også et godt analyseverktøy ved utformingen av økonomisk politikk.

For å kunne sette sammen et fullstendig regnskap og gi detaljerte beskrivelser av forholdet mellom de ulike sektorene i den norske økonomien og forholdet til utlandet, trengs god statistikk om de aller fleste sidene ved samfunnsøkonomien. I arbeidet med nasjonalregnskapet brukes tall fra SSBs økonomiske statistikker og fra andre kilder, og dette sys sammen til et sammenhengende regnskap. Nasjonalregnskapet fungerer som en overbygning for Norges økonomiske statistikk. Det foregår en kontinuerlig utvikling av SSBs næringsstatistikker for å bidra til et bedre nasjonalregnskap.

Oppdaterte tall fra nasjonalregnskapet publiseres fire ganger i året.

Brutto nasjonalprodukt

Bruttonasjonalproduktet (BNP) er et mål på et lands samlede produksjon av varer og tjenester og brukes gjerne som en overordnet indikator på den økonomiske utviklingen. I Norge er det Statistisk sentralbyrå som beregner BNP.

Hovedtall i norsk økonomi

Brutto nasjonalprodukt for Norge (2002-tall):

Forbruk	1 000 mrd. kroner
+ Investeringer	290 mrd. kroner
+ Eksport	630 mrd. kroner
– import	420 mrd. kroner
= BNP	1 500 mrd. kroner

Satellitregnskap

Ut fra nasjonalregnskapet kan det lages nye typer regnskap og koblinger av statistikk fra flere områder – såkalte satellitregnskap. Et satellitregnskap belyser områder som har fått økt betydning og oppmerksomhet. Eksempler på slike regnskap er ressurs- og miljøregnskap og turismeregnskap. Det finnes flere andre tema som kan belyses mer systematisk eller på en ny måte ved å koble statistikk fra ulike områder, for eksempel helse, utdanning og forskning og utvikling.

Fra Utsira til Ullern

Norge består av fire og en halv million mennesker og 323 000 kvadratkilometer. Hver person og hver kvadratkilometer er spesiell. På samme måte er også alle Norges kommuner svært forskjellige.

Statistisk sentralbyrå publiserer en rekke statistikker på kommune- og fylkesnivå, både om kommunenes virke, befolkningen, miljøet og om økonomi og næringsliv i kommunen. Noe av statistikken lages på enda lavere geografisk nivå, som for eksempel bydeler i de største byene og grunnkretser.

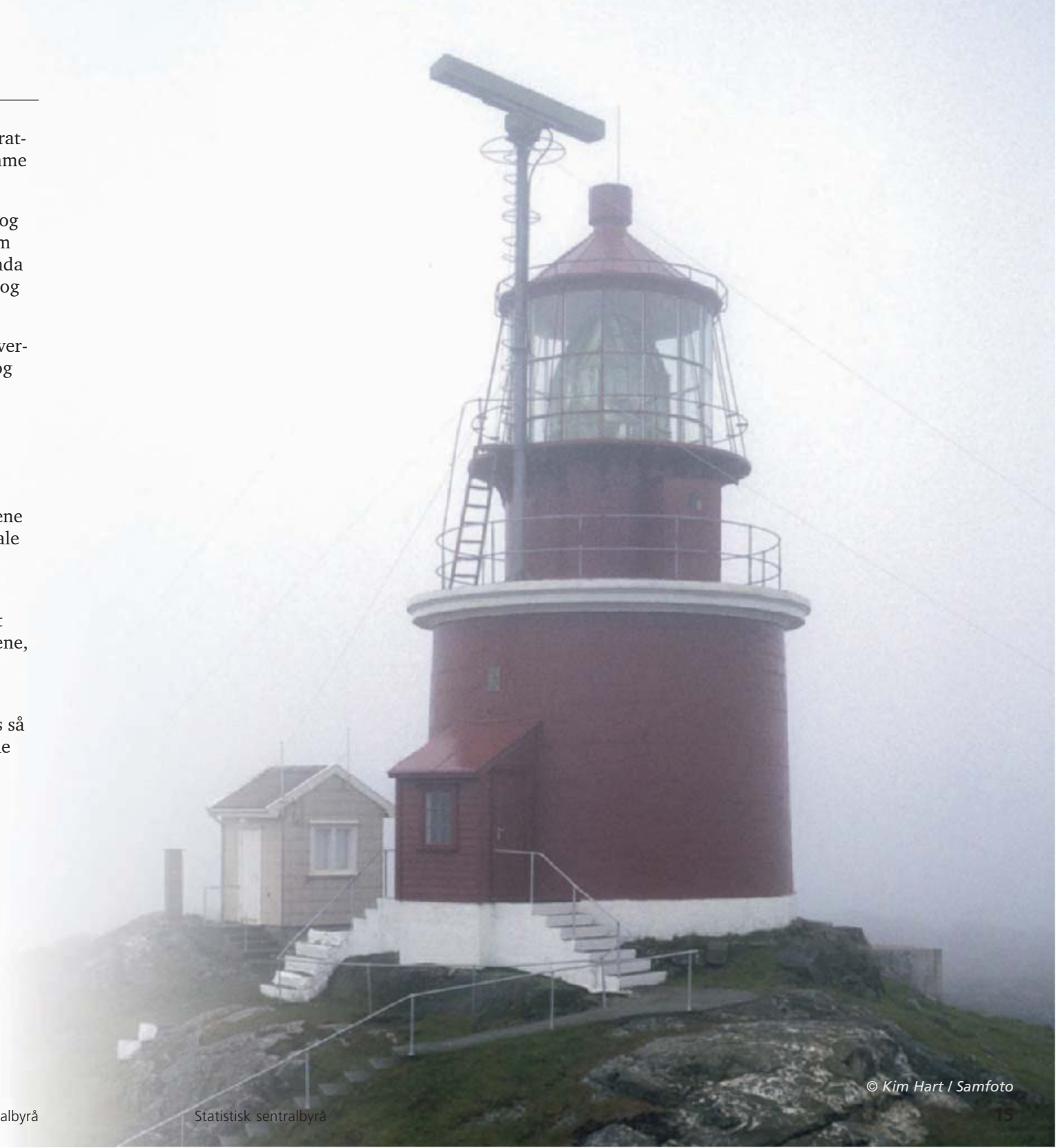
På ssb.no er det laget egne sider for hver kommune i landet, med oversikt over befolkning, barnehager og skole, arbeid og inntekt, helse og omsorg, kommuneøkonomi, boforhold og miljø.

KOSTRA

KOSTRA, eller KOMmune-STat-RApportering, er et informasjonssystem om kommunal og fylkeskommunal virksomhet. Her finnes omfattende tallmateriale om det meste av virksomheten i kommunene og fylkeskommunene, fra økonomi, skoler, helse, kultur, miljø, sosiale tjenester og boliger til tekniske tjenester og samferdsel.

Tallene viser prioriteringer, dekningsgrader og produktivitet, og det er mulig å sammenlikne tall for egen kommune med nabokommunene, fylkesgjennomsnitt eller landsgjennomsnitt.

Foreløpige KOSTRA-tall publiseres allerede 15. mars hvert år, bare om lag ti uker etter at regnskapsåret er avsluttet. 15. juni publiseres så opprettede tall. Disse er grundigere kontrollert, både av kommunene selv og av SSB.

Bruker statistikken til å skape ny viten

Målene for forskningen i SSB

- Bidra til kunnskap om det norske samfunn ved å analysere Statistisk sentralbyrås statistikk.
- Utvikle verktøy for analyse og politikk-utforming.
- Analysere for å avdekke svakheter og dermed styrke statistikkens kvalitet.
- Utvikle verktøy og metoder for å støtte og effektivisere statistikkproduksjonen.

SSBs spåmenn

Fire ganger i året legger SSB fram prognoser for hvordan norsk og internasjonal økonomi vil utvikle seg i årene framover. Da kommer beregninger for blant annet utviklingen av renten, arbeidsledigheten og veksten i BNP. Hvert tredje år legger SSB fram tall som viser hvor mange mennesker som vil bo i landet og i hver enkelt kommune 50 år fram i tid. Tallene viser også hvor lenge de ulike aldersgruppene kan forvente å leve og hvordan sammensetningen av ulike aldersgrupper vil bli i befolkningen

Forskere i hele landet bruker SSBs statistikk i sitt forskningsarbeid. I SSB arbeider en rekke forskere med å belyse samfunnets virkemåte ved å bruke statistikken til forskning.

Statistisk sentralbyrås forskning foregår ofte i samarbeid med forskningen på universiteter, høyskoler og andre forskningsinstitutter i Norge eller i utlandet. Nasjonalt og internasjonalt samarbeid betyr mye i kvalitetssikringen av forskningsvirksomhet.

Hovedområdene for SSBs forskning

- Makroøkonomisk forskning, med empiriske studier av norsk økonomis virkemåte og utvikling. Arbeidet bygger på SSBs korttidsstatistikk og nasjonalregnskap, og på utvikling og bruk av tidsserieøkonometriske metoder og modeller.
- Analyser av offentlig økonomi og de viktigste faktorene bak utviklingen i offentlige inntekter og utgifter, som skatteinntekter, overføringer og etterspørselen etter offentlige tjenester. Demografiske forhold, utvikling i utdanning og yrkesdeltaking, samt betydningen av ulike trygderegler, har stor relevans for disse analysene. Det blir også fokusert på kommunenes atferd og prioriteringer mellom ulike tjenesteytende sektorer og mellom ulike grupper av mottakere.
- Mikroøkonometrisk forskning vektlegger videreutvikling og anvendelse av skatteberegningsmodeller, analyser av mikroaktørers atferd og fordelingseffekter av offentlig politikk, effekter av endringer i direkte og indirekte beskatning. Forskningen tar også for seg arbeidsmarkedets funksjonsmåte og bedrifters atferd gjennom økonometriske analyser av SSBs mikrodata.
- Forskning om demografi og levekår, der den demografiske utvikling og forandringer i befolkningens økonomiske og sosiale levekår analyseres. Forskningen kombinerer en mikroanalytisk metode som fokuserer på demografiske og sosialøkonomiske prosesser, med en makroanalyse som beskriver forandringene i sosiale og demografiske strukturer.
- Forskning på ressurs- og miljøforhold, som miljøsituasjonen i Norge og samspillet mellom økonomisk utvikling, energibruk og miljø. Analysene tar også for seg utviklingen i nasjonale og internasjonale elektrisitets- og energimarkeder og ser på hvordan verdien av de norske vannkraftressursene blir påvirket. I tillegg studeres blant annet det globale oljemarkedet, det europeiske gassmarkedet og utslipp av klimagasser.
- Statistisk metodeutvikling, som omfatter utvalgsmetoder og frafallsproblemer, målefeilproblemer og metoder for å anslå usikkerhet i statistikkene, kobling av registerstatistikk og utvalgsstatistikk, metoder i revisjonsarbeidet, metoder for sesongkorrigering og metoder for utvikling av spørreskjema, på papir og elektronisk.

Statistikk fra Statistisk sentralbyrå får økt verdi hvis de blir satt inn i en større sammenheng og brukt til å forstå, forklare og forutsi samfunnsutviklingen.

SSB har en egen lov – lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå av 16. juni 1989.

Den pålegger SSB spesielt å:

- Kartlegge og prioritere behov for offisiell statistikk.
- Samordne omfattende statistikk som blir utarbeidet av forvaltningsorganer.
- Utvikle statistiske metoder og utnytte statistikken til analyse og forskning.
- Gi opplysninger til statistisk bruk for forskningsformål og offentlig planlegging.
- Ha hovedansvaret fra norsk side for internasjonalt statistisk samarbeid.

Statistikkloven slår fast at Statistisk sentralbyrå faglig sett er en uavhengig institusjon, men underlagt de overordnede retningslinjer og finansielle rammer regjering og storting til enhver tid setter for virksomheten.

Dette innebærer at:

- Statistisk sentralbyrå står for utforming av det samlede statistikkprodukt innenfor de retningslinjer og budsjetter som overordnede organer fastlegger.
- Statistisk sentralbyrå fastsetter de statistiske metoder som skal legges til grunn ved utarbeiding av en gitt statistikk.
- Statistisk sentralbyrå har ansvaret for innholdet i statistikken som publiseres, og når den skal publiseres.

Tilgang til administrative registre

Gjennom statistikkloven har SSB ubetinget tilgang til en rekke statlige administrative registre, slik at statistikk kan lages på grunnlag av tall som allerede finnes. Det er ikke mange land i verden som har så gode statlige registre som Norge, og SSB bruker dem i stadig større grad. For tiden bruker SSB over 60 slike registre i sin statistikkproduksjon. Ved å bruke disse registrene, slipper SSB å spørre folk om opplysninger som de allerede har gitt til det offentlige.

Det sentrale folkeregisteret i Skattedirektoratet, Enhetsregisteret i Brønnøysund og SSBs eget bedrifts- og foretaksregister samt Registeret over grunneiendommer, adresser og bygninger (GAB) i Statens kartverk er særlig sentrale fordi de, i tillegg til å gi grunnlag for en rekke statistikker, identifiserer de mest sentrale enhetene den offisielle statistikken bygger på. Stikkordsmessig gjelder dette personnummer for personer, organisasjonsnummer for bedrifter og organisasjoner og adresser for eiendommer, bygninger og boliger.

Opplysningsplikt og tvangsmulkt

Statistikkloven gir SSB anledning til å pålegge opplysningsplikt. Det vil si at de som får tilsendt et skjema, har plikt til å svare på det. Dette gjelder for de fleste av SSBs undersøkelser rettet mot næringslivet. Dersom de ikke svarer etter gjentatte purringer, har SSB også anledning til å gi tvangsmulkt. De fleste undersøkelser rettet mot næringslivet har både oppgaveplikt og for de som eventuelt ikke svarer tvangsmulkt.

Mot privatpersoner, derimot, er de aller fleste undersøkelsene frivillige. Her brukes oppgaveplikten bare i undersøkelser av særlig samfunnsmessig betydning, som arbeidskraftundersøkelsen. SSB bruker ikke tvangsmulkt overfor privatpersoner.

Statistikkloven gir også SSB anledning til å koble statlige administrative registre. Siden registrene bruker personnummer, organisasjonsnummer eller adresser, kan SSB uten store kostnader stille sammen opplysninger fra disse registrene for å lage god statistikk som viser sammenhengene i det norske samfunnet.

Datasikkerhet

SSB er underlagt personopplysningsloven og Datatilsynets kontroll med hensyn til forsvarlig behandling av personopplysninger. SSB følger Datatilsynets sikkerhetskrav til behandling av sensitive personopplysninger, og rutiner for å sikre at våre data er laget i samsvar med Datatilsynet. SSB har også utnevnt et eget personvernombud som følger opp at behandlingen av personopplysninger er i samsvar med gjeldende regelverk. Alle ansatte i SSB har taushetsplikt, og brudd på denne er straffbart.

En institusjon som teller

Også oppdrag fra andre

Statistisk sentralbyrå er en statlig institusjon som for størstedelen finansieres direkte over statsbudsjettet. Men om lag 25 prosent av SSBs virksomhet finansieres direkte av brukerne. Departementer og andre statsetater er de viktigste oppdragsgiverne og bidrar med om lag to tredeler av de brukerfinansierte inntektene, mens Norges forskningsråd finansierer rundt 10 prosent.

SSB tar på seg oppdrag som bidrar til å gjøre det statistiske systemet og forskningsvirksomheten mer komplett, samfunnsnyttig og relevant, slik at vi blir bedre i stand til å beskrive de vesentlige sidene av det norske samfunnet.

Det er dyrt å lage statistikk. Hva slags statistikk som skal lages og hvordan den skal lages blir derfor planlagt og drøftet grundig med de viktigste brukerne av statistikken og representanter for dem som skal svare før de første dataene samles inn.

Datainnsamling kan skje ved at SSB tar kontakt med en offentlig etat, for eksempel Skattedirektoratet, og får oversendt kopi av data som de har brukt til administrative formål, for eksempel opplysningene på selvangivelsen. Hvis dataene ikke finnes i et godt nok administrativt register, kan informasjonen samles ved at SSB sender et skjema til et utvalg av bedrifter eller personer. Årlig sender SSB ut nærmere 400 000 skjemaer, og stadig flere av dem kan fylles ut elektronisk. I tillegg gjennomføres nær 200 000 intervjuer, enten via telefon eller ved å oppsøke folk hjemme.

Men opplysningene SSB får inn, kan ikke brukes direkte. Selv om det er vel kvalifiserte folk som sender inn data, er det muligheter for feil og misforståelser. Derfor må opplysningene kontrolleres, enten mot det som ble rapportert året før, eller mot generelle opplysninger om bransjen, gruppen av kommuner, gruppen av personer som blir intervjuet, eller ved at opplysninger fra et område sammenlignes med et annet.

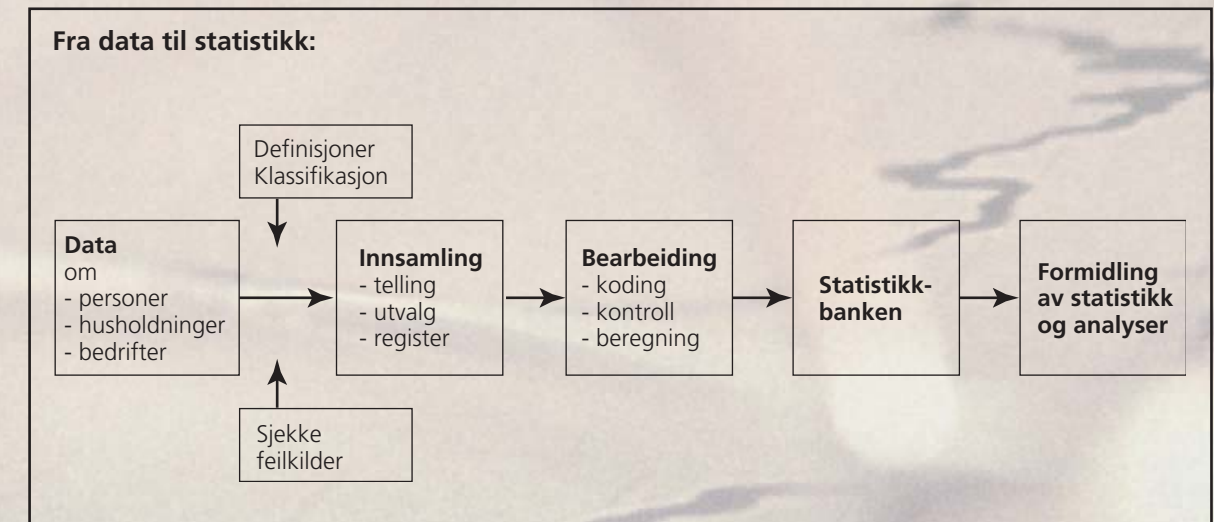
Begrepene og kategoriene som brukes, må standardiseres, slik at samme begrep defineres på samme måte hver gang og i hver statistikk. Dermed blir statistikken sammenliknbar over tid og med andre statistikker, både i Norge og internasjonalt.

Mindre arbeid for næringslivet med SSBs skjemaer

SSB har som mål å belaste bedrifter og privatpersoner minst mulig når vi henter inn opplysninger. Hvert år bruker næringslivet rundt 100 årsverk på å fylle ut SSB-skjemaer, og privatpersoner bruker til sammen i underkant av 80 årsverk. De siste årene har samfunnets oppgavebyrde overfor SSB blitt redusert, og arbeid med SSB-skjema utgjør nå under to prosent av næringslivets totale oppgavebyrde overfor staten.

SSB arbeider på flere fronter for å redusere oppgavebyrden ytterligere. Det viktigste tiltaket er å bidra til at norske administrative registre blir så gode at de kan brukes i statistikkproduksjonen, slik at det ikke blir nødvendig å sende inn samme informasjon til det offentlige mer enn én gang. I tillegg hentes stadig mer data ut fra fagsystemer, det vil si direkte fra bedriftenes og institusjonenes egne datasystemer, og i stigende grad også fra en tredjepart, for eksempel ved at butikkjedenes hovedkontor rapporterer data for alle sine butikker.

Når det er nødvendig å sende ut skjema til næringslivet, forsøker SSB å begrense oppgavebyrden ved å gjøre det mulig å fylle ut skjemaene elektronisk, ved å skreddersy skjemaer til de ulike gruppene som mottar dem, og ved å fylle ut en del informasjon på forhånd, som blant annet forrige periodes rapporterte tall. SSB arbeider også for at oppgavebyrden skal bli jevnere fordelt. Bedrifter eller personer som er med i en undersøkelse, blir skiftet ut etter en viss tid.

Slik lages SSBs statistikk

- Statistikken "fødes": Hvert år utvikles helt nye statistikker i SSB. Dette skjer fordi samfunnet endrer seg slik at SSB mener det er nødvendig å beskrive den nye utviklingen med ny statistikk. Ny statistikk kan også opprettes på oppdrag fra eksterne brukere, men de samme krav til vesentlighet stilles til brukerfinansierte oppdrag.
- Kilder til statistikken: Dataene i SSBs statistikk kommer hovedsakelig fra to kilder: Spørreundersøkelser og administrative registre. I tillegg hentes stadig mer data ut fra bedrifters og kommuners datasystemer.
- Bearbeiding av tallene: For at data skal kunne brukes til statistikk, må de bearbeides. Opplysningene må kontrolleres, og de må kategoriseres etter bestemte standarder slik at de blir sammenliknbare med annen statistikk. Opplysningene fra én kilde kobles gjerne med opplysninger fra andre kilder, slik at statistikken gir et mest mulig dekkende bilde av samfunnet.
- Publisering av statistikken: Statistikken samles i Statistikkbanken og presenteres på ssb.no og i papirpublikasjoner. SSB rapporterer også en rekke tall til internasjonale organisasjoner.

– og en institusjon som forteller

ssb.no

På SSBs websider – ssb.no – finnes aktuell og oppdatert statistikk og analyser, i tillegg til utførlig bakgrunnsinformasjon om de ulike statistikkene. All informasjon som publiseres på ssb.no er gratis. Statistikken kan finnes på ulike måter: Ved å slå opp på ulike emner, søke i fritekst eller bruke den alfabetiske viserisener A-Å. Det er også mulig å abonnere på de ulike statistikkene per e-post. Alle SSBs publikasjoner finnes også i elektronisk versjon på ssb.no.

Statistikkbanken

I statistikkbanken på ssb.no kan brukerne selv hente ut de tallene de er interesserte i, og velge omfang og innhold i en tabell. Hver gang SSB publiserer en ny statistikk, legges nye tall inn i statistikkbanken. Deretter kan brukerne hente dem ut og lage egne tabeller, eventuelt også kart som viser regionale forskjeller. Tabellene kan eksporteres i mange formater til egen PC for videre bearbeiding.

Statistikken har bare verdi dersom den blir brukt. Og for at statistikken skal bli brukt, må folk kjenne til den. Derfor står formidling av statistikken og analysene sentralt i SSB. Formidlingen skal på den ene siden gi nyttig og pålitelig informasjon om situasjonen eller utviklingen på et samfunnsområde, men samtidig skal den ikke inneholde så mange detaljer at enkeltindivider kan identifiseres.

Det er også nødvendig at resultatene ikke blir misforstått. Derfor sørger SSB for å informere om hvordan statistikken er laget og hvilke muligheter for feil den har, samtidig som vi legger fram resultatene. Sammen med hver ny statistikk finnes også et eget dokument med slike opplysninger – "Om statistikken".

Internett er hovedkanalen for publisering av SSBs produkter. På ssb.no legges det ut ny statistikk hver dag kl. 10.00. I tillegg produserer SSB en rekke papirpublikasjoner. Statistikk er et felles gode som blir tilgjengelig for alle samtidig. Ingen får resultatene før andre, ikke engang regjeringen eller andre sentrale institusjoner.

De viktigste papirpublikasjonene

Statistisk årbok kommer ut hvert år og presenterer, i tabellform, den offisielle statistikken på de fleste samfunnsområder.

Samfunnsspeilet presenterer aktuelle analyser om levekår og livsstil. Samfunnsspeilet kommer med seks nummer per år og gir løpende analyser av viktige sosiale, demografiske, økonomiske og kulturelle endringer i samfunnet.

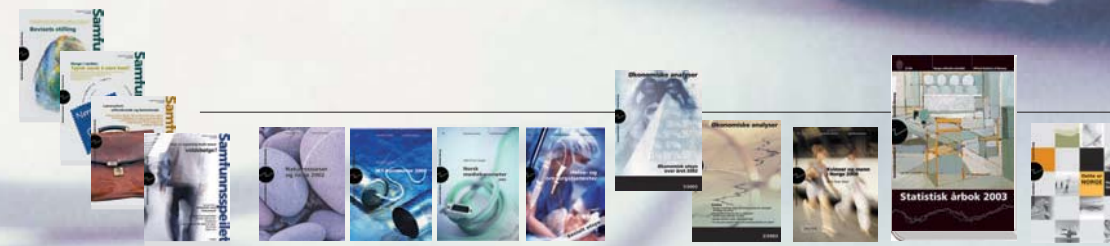
Økonomiske analyser kommer ut seks ganger i året og presenterer artikler om samfunnsøkonomiske forhold, oversikter over konjunkturutviklingen i Norge og utlandet, nasjonalregnskapstall og andre konjunkturindikatorer.

Dette er Norge er en enkel og kort introduksjon om hvordan det norske samfunnet ser ut, beskrevet ved hjelp av SSBs statistikk og analyser.

Statistiske analyser går i dybden på ulike områder, for eksempel naturressurser og miljø, informasjonsteknologi, kriminalitet, mediebruk og helse. Publikasjonene kan lett leses av personer uten spesialkunnskaper om statistikkgrunnlag eller bearbeidingsmetoder.

Norges offisielle statistikk, som dokumenterer de enkelte statistikkene og gjengir hovedresultatene.

Minifakta om Norge har nøkkelinformasjon om alt fra flagg- og helligdager til geografi, klima, miljø og samfunnsøkonomi. Minifakta utgis også på engelsk, fransk, spansk, portugisisk og tysk.

Til å stole på

2 av 3 har stor tillit til SSB

Nærmere 70 prosent av befolkningen har høy tillit til Statistisk sentralbyrå. Det viser MMIs undersøkelse om befolkningens tiltro til ulike norske institusjoner.

Statistisk sentralbyrå er en av de institusjonene som har høyest tillit i det norske samfunnet. Det er særlig personer med høy utdanning eller høy inntekt som har stor tillit til Statistisk sentralbyrå.

Befolkningen har stor tillit til Statistisk sentralbyrå og til statistikken og analysene vi produserer. For SSB er dette helt nødvendig for å få data inn og for at statistikken skal brukes i samfunnet. Mister vi tilliten hos folk flest, tar det lang tid å bygge den opp igjen. Nøyaktighet og faglig uavhengighet er derfor helt sentralt i arbeidet med å utarbeide statistikk og forskningsresultater.

Folk kan også stole på at opplysningene de gir oss, ikke blir brukt til andre formål enn det som er avtalt på forhånd. Og de kan være trygge på at dataene er sikre i SSB. Verken bedrifter eller personer skal oppleve at informasjonen kommer på avveie. Statistikkloven og personopplysningsloven gir SSB strenge regler for hvordan opplysningene kan behandles og hvem som skal ha tilgang til dem.

SSB er den eneste institusjonen med tilgang til de fleste relevante offentlige registre, og statistikkloven tillater bare enveistrafikk av enkeltopplysninger – bare til Statistisk sentralbyrå og aldri fra. Det å holde seg strengt til disse reglene, er helt sentralt for oss.

SSB samler også inn opplysninger direkte fra den enkelte ved spørreundersøkelser. I forkant av slike undersøkelser blir det alltid gitt skriftlig orientering om hva undersøkelsen gjelder, hvilke andre opplysninger som blir koblet til og hva opplysningene skal brukes til.

Statistikk er et internasjonalt språk. Når sammenhengningen med andre land øker, øker også behovet for å sammenlikne forholdene fra land til land. Statistikk som er laget på samme måte i flere land, gjør det mulig å lage gode sammenlikninger. Derfor foregår det et aktivt arbeid – blant annet i internasjonale organisasjoner som EU, FN, IMF og OECD – for å samordne statistikkarbeidet og lage internasjonale standarder for hvordan de ulike statistikkene skal produseres. Det er også et nært og viktig samarbeid med de andre nordiske statistikkbyråene.

Særlig viktig for Norge er arbeidet som foregår i EU. Norge deltar aktivt for å gjøre det mulig å sammenlikne statistikk om norske forhold med resten av Europa. Siden midten av 1990-tallet har samarbeidet blitt stadig mer omfattende og forpliktende, og har medført stor grad av harmonisering av statistikken i forhold til hvordan den lages i andre europeiske land. Norge er forpliktet til dette samarbeidet gjennom EØS-avtalen, og i dag påvirker EØS-samarbeidet hvordan mer enn halvparten av SSBs statistikker blir utformet.

SSB rapporterer jevnlig statistiske data om Norge til EU og en rekke andre internasjonale organisasjoner, slik at norsk statistikk også blir formidlet gjennom internasjonale databaser og publikasjoner.

Statistikk er et helt nødvendig verktøy for å beskrive situasjonen og utviklingen i alle land. Derfor driver SSB utstrakt utviklingssamarbeid med statistikkbyråene i blant annet Mosambik, Uganda, Angola, Malawi og Albania. Arbeidet består både i statistisk rådgiving og i å bidra til å bygge opp statistikkbyråene i land med mangelfullt utviklet statistikkssystem.

FNs ti prinsipper for offisiell statistikk

1. Offisiell statistikk er et uunnværlig ledd i informasjonssystemet i et demokratisk samfunn. Den skaffer myndighetene, markedsaktører og offentligheten data om økonomi, demografi, sosiale forhold og miljø. Til dette formål må offisiell statistikk – for å være til praktisk nytte – utarbeides og gjøres tilgjengelig på et uavhengig grunnlag av statistikkbyråene for å innfri borgernes rett til offentlig informasjon.
2. For å bevare tillit til offisiell statistikk må statistikkbyråene treffe beslutninger på basis av ene og alene profesjonelle overveielser, som inkluderer vitenskapelige prinsipper og profesjonell etikk når det gjelder metoder og fremgangsmåter for innsamling, bearbeiding, lagring og presentasjon av statistiske data.
3. For å gjøre en korrekt tolkning av data lettere, skal de statistiske byråene presentere informasjon om statistikken i henhold til vitenskapelige prinsipper for kilder, metoder og behandlingsmåter.
4. Statistikkbyråene er berettiget til å kommentere feilaktige tolkninger og misbruk av statistikk.
5. Data som skal brukes til statistikk, kan bli innhentet fra alle typer kilder, det være seg statistiske undersøkelser eller administrative registre. Statistikkbyråene skal velge kilde på grunnlag av kvalitet, aktualitet, kostnader og byrden for oppgavegiverne.
6. Individuelle data som er innhentet fra alle typer kilder, det være seg fra en fysisk eller juridisk person, skal være strengt konfidensielle og utelukkende brukes til statistiske formål.
7. Lovene, vedtektene og prinsippene som de statistiske systemene forholder seg til, skal gjøres offentlig kjent.
8. Koordinering mellom statistikkbyråene landene imellom er av vesentlig betydning for å oppnå overensstemmelse og effektivitet i det statistiske systemet.
9. Bruk av internasjonale begreper, klassifikasjoner og metoder av statistikkbyråene i hvert land fremmer overensstemmelse og effektivitet av statistiske systemer på alle offisielle nivå.
10. Bilateralt og multilateralt samarbeid om statistikk bidrar til forbedring av systemene for offisiell statistikk i alle land.

Til tjeneste

Dette kan du forvente av Statistisk sentralbyrå

– hvis du vil bruke statistikk og analyser

- Statistikk og analyser finnes gratis på ssb.no. Statistikken kan brukes fritt av alle, så sant SSB oppgis som kilde.
- Du skal vite når statistikken frigis ved at tidspunkt for frigivning er meldt på forhånd i statistikkalenderen. Ingen får tilgang til statistikken før den er frigitt.
- All statistikk som presenteres, følges av informasjon om hvordan den er laget.
- Dersom en statistikk er forsinket, blir det gitt beskjed på ssb.no. Dersom det er oppdaget feil i statistikken, vil dette bli rettet og informert om straks.
- De fleste av SSBs statistikker og analyser utgis både på norsk og engelsk. Det veksles mellom bruk av bokmål og nynorsk.
- SSB utfører betalte oppdrag som kan innebære utarbeiding av statistikk og analyser innen spesielle områder, eller ekstra tilrettelegging av statistikk og analyser.
- Mikrodata kan formidles til forskning og planleggingsformål. Ikke-sensitive mikrodata kan på nærmere spesifiserte vilkår utleveres med melding til Datatilsynet. Utlevering av sensitive data forutsetter som hovedregel at forskerne i tillegg har konsesjon fra Datatilsynet og at dataene er av-identifisert.

– hvis du skal fylle ut skjema eller bli intervjuet

- SSBs intervjuere foretar intervju per telefon og av og til ved besøk. I god tid før intervjueren kontakter deg skal du ha fått et brev fra SSB.
- Dersom det er plikt til å svare, vil det være tydelig og klart oppgitt på skjemaet eller brevet med henvisning til hvilken lovparagraf som gir hjemmel for en slik plikt.
- I undersøkelser med svarplikt har SSB tillatelse til å ilegge mulkt for den som ikke svarer. Inntektene av tvangsmulkten går direkte til staten – ikke til SSB.
- Det er et mål at du skal slippe å gi de samme opplysningene til flere statlige institusjoner. Derfor har SSB tilgang til offentlige administrative registre, slik at datagrunnlaget kan hentes direkte derfra.
- SSB arbeider for å gjøre oppgavebyrden så liten som mulig.

900 ansatte, to byer, én institusjon

SSBs styre

Styret i SSB oppnevnes av regjeringen. Styrets ansvar og oppgaver er omtalt i statistikkloven: Styret skal behandle og fastsette langtidsprogram, budsjettforslag og årlig arbeidsprogram etter forslag fra administrerende direktør, og legge disse sakene, sammen med årsmelding for SSB, fram for Finansdepartementet. Styret skal ellers føre alminnelig tilsyn med utviklingen i offisiell statistikk og med virksomheten i SSB.

Statistisk sentralbyrå er en faglig uavhengig institusjon som administrativt ligger under Finansdepartementet. SSB har eget styre som oppnevnes av regjeringen.

SSB har om lag 900 medarbeidere, nesten 400 i Kongsvinger og drøyt 500 i Oslo. I tillegg kommer rundt 150 intervjuere rundt om i landet og 30 intervjuere sentralt, som til sammen utfører vel 40 årsverk.

SSBs budsjett er på nærmere 500 millioner kroner i året. Av disse kommer rundt 75 prosent direkte fra statsbudsjettet, mens resten er finansiert av brukerne.

SSB er organisert i sju avdelinger: avdeling for økonomisk statistikk, avdeling for personstatistikk, avdeling for næringsstatistikk, forskningsavdelingen, administrasjonsavdelingen, formidlingsavdelingen og avdeling for IT og datafangst.

Millioner av tall siden 1876

I 1876 ble Det statistiske Centralbureau opprettet med i alt 15 funksjonærer. Siden den gang har "Byrået" produsert millioner av tall og tusenvis av analyser, og gjennomført utallige tellinger og undersøkelser. Særlig etter krigen har aktiviteten og antall ansatte økt kraftig.

Forskningsavdelingen ble opprettet i 1950, og i 1958 fikk SSB sin første datamaskin. I forbindelse med folketellingen i 1960 ble det opprettet et punche-kontor på Kongsvinger som senere ble utvidet med flere oppgaver og mer statistikkproduksjon, og i dag er SSB Kongsvinger nesten like stor som SSB Oslo.

1769 Den første folketellingen

1797 Et eget statistikkontor i Finansdepartementet

1876 Statistisk sentralbyrå etablert som egen institusjon

1907 Den første statistikkloven

1953 Bedriftsregisteret

1964 Personregisteret

1989 Ny statistikklov

1993 EØS-avtalen knytter SSB til EUs statistiske system

Mer informasjon om Statistisk sentralbyrå

ssb.no/omssb: På våre nettsider ligger oppdatert informasjon om organisasjonen. Her finnes også alle sentrale dokumenter, som for eksempel strategiplanen, årsmeldingen, virksomhetsplaner og serviceerklæringen. På ssb.no/omssb finner du i tillegg oversikt over ledige stillinger, organisasjonskart og adresser/e-post.

Strategiplanen er SSBs overordnede styringsdokument. Der ligger føringene for arbeidet framover. Den lages på norsk og engelsk. Den finnes på ssb.no/omssb/strategi.

Årsmeldingen lages hver vår, og beskriver hovedtrekkene ved SSBs virksomhet i året som er gått. Den lages på norsk og engelsk, og finnes på ssb.no/omssb/aarsmelding.

Spørsmål om statistikk og publikasjoner kan rettes til vårt Bibliotek og informasjonscenter, et kompetansesenter for offisiell norsk, utenlandsk og internasjonal statistikk som ligger i

Kongens gate 6 i Oslo.

Telefon: 21 09 46 42/43

E-post: biblioteket@ssb.no

Internett: www.ssb.no/biblioteket/

Adresser:

Postadresse: Postboks 8131 Dep, 0033 Oslo

Besøksadresse Oslo: Kongens gate 6

Besøksadresse Kongsvinger: Oterveien 23

E-post: ssb@ssb.no

Sentralbord: 21 09 00 00 eller 62 88 50 00

Design: Siri Boquist

Trykk: PDC Tangen

Foto: Ingram/Stockbyte/Photodisc/Samfoto

